

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΟΔΟΣ

10/30/2013

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΕΡΟΥ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ (ΒΙΝΤΕΟ)

ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ημερίδα για τον Οικουμενικό Πατριάρχη Αθηναγόρα

- Ο Πατριάρχης Αθηνάγορας και η Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης
- Ο Αθηνάγορας στο Άγιον Όρος

Ομιλία Δρος Αλεξ. Κ. Παπαδερού

(Σημείωση: Για την οικονομία του χώρου διαθέσαμε στην ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΟΔΟ μόνον αποσπάσματα της ομιλίας. Εδώ διατηρούμε τις φωτογραφίες από την ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΟΔΟ και δημοσιεύουμε ολόκληρο το κείμενο. Απ).

Εύσεβάστως εκφράζω εύχαριστίες προς Ύμᾱς, Σεβασμιώτατε Αρχιεπίσκοπε Κρήτης κ. Είρηναίε καί προς τούς Σεβασμιωτάτους Αρχιερείς, τούς συναποτελοῦντες τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας μας τῆς Κρήτης,

- γιά τήν ἀπόφασή Σας, νά πραγματοποιηθεῖ ἡ παρούσα Ἡμερίδα στήν Ὁρθόδοξο Ακαδημία,

- γιά τήν τιμή, νά βρίσκομαι καί πάλι σέ αὐτό τό οἰκεῖον σέ μένα βῆμα, καθώς καί

- γιά τήν ἀποδοχή ἀπό τόν Πρόεδρο τοῦ Ἰδρύματος Σεβασμ. Μητροπολίτη Κισάμου καί Σελίνου κ. Ἀμφιλόχιον τῆς παράκλησής μου, ἀντί τοῦ ἐνδιαφέροντος θέματος, πού μοῦ εἶχε προταθεῖ νά ἀναπτύξω, νά γίνει σήμερα μιᾶ ἔστω καί συνοπτική ἀναφορά στή σχέση τοῦ μακαριστοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Αθηνάγορα πρὸς τήν Ακαδημία, πού δημιουργήθηκε ἐπὶ τῆς Πατριαρχίας του, ἐγκαινίσθηκε πρὶν ἀπὸ 45 χρόνια, τήν Κυριακή, 13 Ὀκτωβρίου 1968, καί ἔκαμε τὰ πρῶτα βήματά της μέ τήν εὐλογία του. Θά τόν δοῦμε ἐν δράσει, σέ μιᾶ ἀπὸ τίς πιό λαμπρές στιγμές τῆς πατριαρχίας του.

Ὁ Πατριάρχης Αθηνάγορας καί ἡ Ὁρθόδοξος Ακαδημία Κρήτης

1^η Νοεμβρίου 1948: Ὁ Αρχιεπίσκοπος Βορείου καί Νοτίου Ἀμερικῆς Αθηνάγορας ἐκλέγεται Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καί Οἰκουμενικός Πατριάρχης. Ἦταν ἐκείνη ἡ στιγμή τῆς Ἱστορίας, κατὰ τήν ὁποῖαν ὁ θάνατος ἐόρταζε ἀκόμη τόν μέγιστο παγκόσμιο θρίαμβό του, ὁ Ἑλληνισμός συνέχιζε νά αἱμαρραγεῖ, ὁ κατακερματισμένος Χριστιανισμός ἀναζητοῦσε γέφυρες γιά ὑπέρβαση τῶν χασμάτων καί ὁ γεννημένος στή Δύση ὕλισμός συνέχιζε νά ἐφαρμόζει, πρῶτα καί κυρίως στό σῶμα τῆς Ὁρθοδοξίας καί μέ τρόπο μαρτυρικό, τό σχέδιο γιά τή μεταμόρφωση ἐνός κόσμου χωρίς Θεό. Ἦταν τότε, λέγω, πού στήν παγωνιά τοῦ ψυχροῦ πολέμου, ἡ Πρόνοιά Του ἔθεσε στό πηδάλιο τῆς Ὁρθοδοξίας τόν ἔμπειρο καί γενναῖο οἰακοστρόφο Αθηνάγορα.

Περίπου 10 χρόνια ἀργότερα ἡ ἴδια φιλόθεος Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀνέδειξε τόν Αρχιμανδρίτη Είρηναῖον σέ Ἐπίσκοπον Κισάμου καί Σελίνου τόν Δεκέμβριο τοῦ 1957. Ἡ ἐκλογή τοῦ Πατριάρχου ἐσήμανε τήν ἀπαρχή ἀναστοχασμοῦ καί ἀνασύνταξης τῆς Ὁρθοδοξίας. Τό νέο τοῦτο κλίμα ἦταν εὐκράτο πρὸς ἄσκηση ἀπὸ τόν νέο Ἐπίσκοπο δράσεων:

- για την πνευματική ανασυγκρότηση της τοπικής Εκκλησίας σε περίοδο ραγδαίας έκκοσμίκευσης και αποστασιοποίησης ιδίως της διανοήσης από τα χριστιανικά ριζώματα της ύπαρξης του Γένους,
- για τη θεραπεία τραυμάτων που είχε προκαλέσει ή βάρβαρη, ανθρωποβόρος ναζιστική κατοχή, εν μέρει και ο έμφύλιος,
- για την αντιμετώπιση της κυρίαρχης τότε φτώχειας,
- για την προαγωγή των νέων ανθρώπων, την προστασία των γερόντων, την ανάδειξη των δημιουργικών χαρισμάτων της γυναίκας και τη συλλογική αξιοποίησή της στη ζωή της Εκκλησίας και της κοινωνίας.

Έπρόκειτο για ιδέες και τολμήματα, που έτειναν προς στόχους υπέρβασης αυτόνοητων, ένιστε και πέραν του λογικά ανθρωπίνως έφικτου.

Δυστυχώς δεν είχα πρόσβαση σε αρχειακό υλικό, που θα επέτρεπε απάντηση σε βασικά έρωτήματα, σχετικά με το θέμα της όμιλίας μου και ειδικότερα με το έρώτημα, ποιές σχέσεις είχαν αναπτυχθεί μεταξύ Πατριαρχείου και Έπισκόπου κατά τα πρώτα χρόνια της αρχιερατικής διακονίας του.

Η ένταξη πάντως του μακαριστού Ειρηναίου στην ομάδα που αντιπροσώπευσε το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Τρίτη Γενική Συνέλευση του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών το 1961 στην Ίνδία και η έκλογή του από τη Συνέλευση στην Έπιτροπή του Συμβουλίου για ζητήματα Ίεραπο-στολής, δηλώνουν σαφώς, ότι είχε στο μεταξύ αποκτήσει την έμπιστοσύνη και την εκτίμηση του Πατριάρχου και γενικότερα του Οικουμενικού Θρόνου.

Η δική μου έπικοινωνία με τον Πατριάρχη Αθηνάγορα και με Ίεράρχες του Πατριαρχείου στο έξωτερικό άρχισε την περίοδο που ήμουν στη Γερμανία για μεταπτυχιακές σπουδές, έργασία και διδασκαλία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου του MAINZ (δηλαδή κατά τα έτη 1958 μέχρι 1964).

Θά αναφέρω ένδεικτικά μόνον έναν από τους πολλούς λόγους, για τους όποιους άρχισε ή έπικοινωνία εκείνη. Έπρόκειτο για το κατ' ουσίαν άποιμαντον των χιλιάδων Έλλήνων, που κατέφθα-ναν τότε στη Γερμανία, στο Βέλγιο και άλλες χώρες προς αναζήτηση έργασίας. Άν δεν κάνω λάθος, την έποχή εκείνη ή Αρχιεπισκοπή Θυατείρων, με έδρα το Λονδίνο, είχε την πνευματική εύθύνη για τους Όρθοδόξους σε όλόκληρη ή Δυτική Εύρώπη. Πήρα λοιπόν το θάρρος και έγραψα κάποιες σκέψεις πρώτα στον άειμνηστο Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων, τον διακεκριμένο θεολόγο και ποιμενάρχη Αθηνάγορα (Καβαδά).

Έπιτρέψατε, Σεβασμιώτατε άγιε Θυατείρων κύριε Γρηγόριε, να σας άπευθύνω και από αυτό το βήμα όλόθερμες εύχαριστίες για το ότι, όταν πρό ήμερών σας ζήτησα κάποια σχετικά στοιχεία του Αρχείου της Αρχιεπισκοπής σας, έσπεύσατε να ίκανοποιήσετε το αίτημά μου την έπόμενη κιόλας ήμέρα. Και από τα στοιχεία αυτά προκύπτει εκείνο που άπετέλεσε τότε την άφορμή της τόλμης μου, να διατυπώσω κάποιες σκέψεις· ότι δηλ. οί ποιμαντικές ανάγκες του συνεχώς αύξανόμενου πλήθους των Έλληνορθοδόξων και άλλων όμοδόξων στη Δύση δεν ήταν πλέον δυνατόν να ύπηρετηθοϋν άποτελεσματικά μόνον από το Λονδίνο. Για το πρόβλημα τοϋτο αναφέρθηκα τελικά στον μακαριστό Αθηνάγορα, όπως και για άλλα ζητήματα της άρμοδιότητας ή των ένδιαφε-ρόντων του Πατριαρχείου.

Έτσι, λίγο-πολύ, είχαν οί σχέσεις, όταν τέθηκε το θέμα για τη δημιουργία στη χώρα μας μιās Άκαδημίας του νέου τύπου των έκκλησιαστικών Ίδρυμάτων, που έμφανίσθηκαν στη Δυτική Εύρώπη άμέσως μετά το τέλος του πολέμου και έπεδίωκαν την

προσέγγιση τῶν μεγάλων πνευματικῶν καί κοινωνικῶν προβλημάτων μέ τήν πλατωνική μέθοδο τοῦ δ ι α λ ὀ γ ο υ καί ὑπό τό φῶς τοῦ Εὐαγγελίου. Μιάς Ἀκαδημίας, ἐννοεῖται, προσαρμοσμένης στά καθ' ἡμᾶς.

Ἔνα τέτοιο ἐγχείρημα προϋπέθετε ἀπάντηση σέ ἕνα βασικό ἐρώτημα καί σέ τρία παρεπόμενα καί διόλου λιγότερο βασικά βεβαίως: Θέλουμε πράγματι νά ἐπιχειρήσουμε κάτι τέτοιο; Νά δημιουργήσουμε μία τέτοια Ἀκαδημία; Αὐτό ἦταν τό πρῶτο ἐρώτημα. *Ἄν ΝΑΙ, τότε ΠΩΣ, ΠΟΥ καί ΤΙ ἀκριβῶς;*

Στό πρῶτο ἐρώτημα ὁ στοιχειώδης ρεαλισμός, ἐκτιμώντας τά δεδομένα τοῦ τόπου μας τῶν χρόνων ἐκείνων, ἔβλεπε μέ εἰρωνικό σαρκασμό αὐτή τήν ἰδέα: Ὡς ἀχνό ὄραμα, φευγαλέο ὄνειρο, ἀπό αὐτά πού δέν ἐπιβιώνουν ὑπό τό φῶς τῆς αὐγῆς. Καί ὅμως: Μέ ἐπιστολή του τῆς 11^{ης} Ἰανουαρίου 1961, πού λαμβάνω στή Γερμανία, ὁ διδάσκαλος καί πνευματικός μου πατέρας Ἐπίσκοπος Κισάμου καί Σελίνου Εἰρηναῖος, λέγει τό καθοριστικό ΝΑΙ, παρά τίς ἀσάφειες πού ἀφήνει πρὸς διευκρίνιση. Γράφει: *«Τά σχέδιά σου μέ τήν Ἀκαδημία... τά βρίσκω καλά καί ἀπαραίτητα. Εἶναι καί δικές μου σκέψεις....»*.

Τό Π Ω Σ θά ἐπιτευχθεῖ ἢ μετατροπή τοῦ ὀνείρου σέ πραγματικότητα, μέ ποιὰ χρήματα, μέ ποιές διαδικασίες καί ὅλα τά σχετικά, ἀνατίθενται στούς δικούς μου ἀδύνατους ὤμους, καθῶς ὁ Ἐπίσκοπος, μέ ἄλλο γράμμα του, μέ εἶχε τιμήσει ἤδη μέ ὑψηλή ἰδιότητα: Μέ εἶχε διορίσει Πρόεδρο τοῦ *«ἐπαιτικοῦ Τάγματος»* τῆς Ἐπισκοπῆς στήν Εὐρώπη, ἐξηγόντας πῶς *εἶναι σύμφωνο μέ τό πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, τό νά διακονάσαι γιά τούς ἄλλους!*

Στίς 12 Μαΐου 1961 συμπληρώνει τήν ἐντολή: *«Υἱοθετῶ ἀπολύτως τάς αὐτοῦ ἐνεργείας σου. ...νά προχωρήσης, μέ τήν εὐχή μου, καί νά ἀποτελειώσης ὀριστικῶς τάς ἀποφάσεις μας περί τῆς Ἀκαδημίας.»*

Ἔτσι ἀρχίζει μία μακρά, κοινή πορεία ἐπί τραχείας ὁδοῦ!

Δέν πρόκειται νά σᾶς ταλαιπωρήσω μέ ἀναλυτική ἀπάντηση στό Π Ω Σ τῆς προσπάθειας. Πῶς δηλαδή ἐξασφαλίσουμε τά χρήματα γιά τήν ἀνέγερση τῶν πρώτων κτηριακῶν ἐγκαταστάσεων, τόν ἐξοπλισμό τους καί τίς δαπάνες λειτουργίας τῆς Ἀκαδημίας γιά τά πρῶτα τρία χρόνια.

Χορηγός ἦταν ἡ Εὐαγγελική Κεντρική Ὑπηρεσία Βοήθειας γιά Ἀνάπτυξη. Πρόεδρος τῆς ἦταν τότε ὁ Ἐπίσκοπος Hermann Kunst. Στή συμπάθειά του πρὸς τήν Ὀρθοδοξία πολλά ὀφείλουν ἐπίσης τό *Πατριαρχικόν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν* στή Θεσσαλονίκη καί τό *Ὀρθόδοξο Κέντρον τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου* στό Σαμπεζύ τῆς Γενεύης, πού, ὅπως καί ἡ Ἀκαδημία μας, δημιουργήθηκαν περίπου ταυτόχρονα ἐπί πατριαρχίας τοῦ μακαριστοῦ Ἀθηναγόρα.

Ἡ αἴτησή μας ὑποβλήθηκε στίς 31 Ὀκτωβρίου 1962. Πέρασε ἀπό «χίλια μύρια κύματα», ὥσπου νά ἐγκριθεῖ τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1964.

Μυστικότητα

Μέχρι τότε ο Πατριάρχης Αθηναγόρας δεν γνώριζε τίποτε περί τῶν σχεδίων μας γιά τήν Ἀκαδημία. Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό; Πολύ ἀπλά: Ὑπῆρχε αὐστηρή ἀμφίπλευρου ἐνδιαφέροντος συμφωνία γιά ἀποφυγή ἄκαιρης δημοσιοποίησης τῶν σχεδίων μας. Θά διερωτάσθε εὐλόγως: Πρός τί μιά τέτοια μυστικότητα; Ἴδου ἡ ἀπάντηση:

Ἡ Ἐκκλησιαστική Ὑπηρεσία στή Γερμανία, στήν ὁποῖαν ὑποβάλαμε τήν αἴτησή μας, ἐλάμβανε τά χρήματα ἀπό τό Ὁμοσπονδιακό Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καί Ἀναπτύξεως, προκειμένου νά χρηματοδοτεῖ ἀναπτυξιακά ἔργα στόν λεγόμενο Τρίτο Κόσμο. Ἡ δική μας αἴτηση ἦταν ἡ πρώτη πού εἶχε ὑποβληθεῖ στή νεοσύστατη ἐκείνη Ὑπηρεσία στή Βόννη. Ἡ Ἑλλάδα δέν ἀνήκε στόν Τρίτο Κόσμο, καίτοι ὑπῆρχαν βέβαια στή χώρα μας πάμπολλες τριτοκοσμικές καταστάσεις, πού ἐπανέρχονται δυστυχῶς μέ ταχεῖς ρυθμούς! Τυχόν γνωστοποίηση τοῦ αἰτήματός μας, λοιπόν, θά ἄνοιγε τήν πόρτα καί γιά ἄλλα αἰτήματα ἀπό μὴ τριτοκοσμικές χώρες, πράγμα ὅπως ἀνεπιθύμητο ἀπό γερμανικῆς πλευρᾶς.

Ἐξάλλου: Ἡ ἐκκλησιαστική αὐτή Ὑπηρεσία εἶχε ὀριθεῖ νά λαμβάνει αἰτήματα ἀπό προτεσταντικές κοινότητες στόν Τρίτο Κόσμο. Ἡ δική μας αἴτηση, προερχόμενη ἀπό Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἦταν καί κατὰ τοῦτο μιά ἐξαιρεση, πού δέν ἤθελαν νά γενικευθεῖ.

Ἐπιπλέον: Ἡ ἔγκριση τῆς αἴτησής μας προϋπέθετε τή συγκατάθεση καί τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Γερμανίας. Τό τελευταῖο ἔπρεπε νά ἔχει θετική γνώμη τῆς Γερμανικῆς Πρεσβείας στήν Ἑλλάδα. Ἐμμεσος, πλὴν ἰσχυρός σύμβουλος τῆς Πρεσβείας ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἦταν ὁ πάστορας τῆς Γερμανικῆς Εὐαγγελικῆς Κοινότητος στήν Ἀθήνα.

Ἡ γερμανική πλευρά ἔδειχνε μέγιστη εὐαισθη-σία καί προσοχή στό νά μὴν ἐρμηνευθεῖ ἡ τυχόν χορηγία τους ὡς εἶδος ἐπανόρθωσης πολεμικῶν καταστροφῶν-θέμα πού παραμένει ἀκόμη καί σήμερα διαφιλονικούμενο.

Ἀπό τήν πλευρά τοῦ Σεβασμιωτάτου Εἰρηναίου καί τῆ δική μου τό ἐνδιαφέρον γιά μὴ ἄκαιρη γνωστοποίηση τοῦ σχεδίου ἀφοροῦσε κυρίως στήν ἀποφυγή μιᾶς ὑ π ὀ σ χ ε σ η ς, πού δέν θά μπορούσαμε νά ἐκπληρώσουμε τελικά, ἐάν δέν θά ἐνέκριναν τήν αἴτησή μας. Δέν ἦταν ἐπιτρεπτό νά ριψοκινδυνεύσουμε τή δημιουργία ἐλπίδων, πού διέτρεχαν τόν κίνδυνο νά διαψευστοῦν καί νά ἐκτεθοῦμε ἀνεπανόρθωτα. Γιά πρόσθετους λόγους, πού ἐκεῖνος ἐκτιμοῦσε, ὁ Σεβασμ. Εἰρηναῖος εἶχε κάμει μιά γενική ἐμπιστευτική συζήτηση μόνο μέ τόν μακαριστό Μητροπολίτη Κρήτης Εὐγένιον, ὁ ὁποῖος ἐστήριξε ἀργότερα τήν προσπάθειά μας ἐνθέρμως σέ μιά κρίσιμη φάση της, μέ τήν ἀποστολή ἐπιστολῆς συναινέσεως, ὅπως ἔπραξε καί ὁ τότε Νομάρχης Χανίων.

Ἡ συμφωνημένη ὑποχρέωση γιά ἀποφυγή ἄκαιρης δημοσιοποίησης τοῦ ὁράματος τῆς Ἀκαδημίας ἐξηγεῖ καί τό γεγονός, ὅτι, ὅπως ἐλέχθη ἤδη, οὔτε τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἐνημερώσαμε ἀρχικά, φοβούμενοι μήπως ἐκτεθοῦμε ἐναντί του μέ τή δημιουργία φροῦδων προσδοκιῶν.

Δύο παραδείγματα:

Σέ γράμμα μου τῆς 26^{ης} Δεκεμβρίου 1962 πρὸς τόν Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου (ἦταν ὁ Ἀρχιμανδριτῆς Συμεὼν Ἀμαρύλλιος), τόν παρακαλῶ νά μοῦ στείλει στή Γερμανία ἀντίτυπα μελέτης μου, πού, μέ ἐντολή τοῦ Πατριάρχου, εἶχε δημοσιευθεῖ σέ συνέχειες στό ἐπίσημο ὄργανο τοῦ Πατριαρχείου

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Μεταξύ άλλων σημειώνω ότι εργαζόμαστε για ένα «σοβαρόν ἐκκλησιαστικόν ἔργον» στην Κρήτη, ἀλλ' ὅτι «δέν δύναμαι μὲν νά Σᾶς γράψω σήμερον περισσότερα ἐπ' αὐτοῦ, ἐλπίζω ὅμως ὅτι πολύ συντόμως θά εἶμαι εἰς θέσιν νά τό πράξω καί εἶμαι βέβαιος ὅτι καί Σεῖς προσωπικῶς ἀλλά καί τό Πατριαρχεῖον θά ἔχετε λόγους νά χαρήτε βαθύτατα».

Δεύτερο παράδειγμα:

Κατά τίς τελετές τῆς Χιλιετηρίδας στό Ἅγιον Ὄρος τόν Ἰούνιο τοῦ 1963, στίς ὁποῖες θά ἀναφερθοῦμε ἀμέσως μετὰ, βρέθηκα μόνος μέ τόν Πατριάρχη Ἀθηναγόρα σέ ἕναν περίπατο κάμποση ὥρα. Μιλήσαμε γιά πολλά, ὄχι ὅμως γιά Ἀκαδημία. Ἐκρίνα ὅτι, ἂν ἔπρεπε νά ἐνημερωθεῖ ὁ Πατριάρχης, πρέπον ἦταν νά τό πράξει ὁ Ἐπίσκοπος στην Κρήτη.

Ὅταν μετ' ὀλίγον, στίς 17 Ἰουλίου 1963, ὁ Πατριάρχης ἐπισκέφθηκε τό Καστέλλι καί τήν Ἱ. Μονή Γωνιάς, ἐπιλεγμένο ἤδη τόπο ἀνέγερσης τῆς Ἀκαδημίας, δέν ἔγινε περί αὐτῆς οὔτε κἄν κάποια νύξη στίς προσφωνήσεις καί ἀντιφωνήσεις. Διατηρεῖται ἡ μυστικότητα. Σέ γράμμα του, πού ἔλαβα λίγες μέρες ἀργότερα στή Γερμανία, ὁ Σεβασμιώτατος ἔγραφε περίπου μονολεκτικά: «Μέ τόν Πατριάρχη περάσαμε καλά. Ἦλθε στό Καστέλλι. Ἡ Κρήτη εὐχαριστήθηκε καί κείνος πιστεύω τό ἴδιο.»

Τήν ἀνοιξη τοῦ 1964 εἶχε πλέον σχηματισθεῖ ἡ ἐντύπωση, ὅτι ἐπρόκειτο νά ἐγκριθεῖ ἡ αἴτησή μας. Εἶχε λοιπόν τότε μιά σχετική ἐπαφή μέ τόν Πατριάρχη ὁ Σεβασμ. Εἰρηναῖος. Στίς 13-3-1964 μοῦ γράφει: *Ὁ Πατριάρχης ἀπήντησεν: εὐλογοῦμεν «έν ἀναμονῇ τῆς ὑπεσχημένης πληρεστέρας Ἐκθέσεως τῆς ὑμετέρας Ἱερότητος περί τῆς Ἀκαδημίας καί τῶν σκοπῶν αὐτῆς, συγχαίρομεν..».*

Δέν ἔχει ἐπιβεβαιωθεῖ ἀποστολή τέτοιας Ἐκθέσεως τήν ἐποχή ἐκείνη. Ἄλλωστε, μιά καί ἡ αἴτηση δέν εἶχεν ἐγκριθεῖ ἀκόμη, μόνο γενικές πληροφορίες θά μπορούσαν νά δοθοῦν.

Ἡ δέσμευση τοῦ ἀπορρήτου τερματίσθηκε ὅταν ἐγκρίθηκε ἐπιτέλους ἡ αἴτησή μας τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1964, ὅπως εἶπαμε.

Ἀρχές Φεβρουαρίου τοῦ 1965 ἀνέλαβε τίς ἐργασίες του τό Παιδαγωγικό Ἴνστιτούτο τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων, μέλος τοῦ ὁποῦ Ἴνστιτούτου εἶχα ἐκλεγεῖ. Λίγους μῆνες ἀργότερα ἀρχίσαμε τήν ἀνέγερση τῆς Ἀκαδημίας. Μέχρι τήν ἀπόλυσή μου ἀπό τή Χούντα τόν Ἰούλιο τοῦ 1967, τό κύριο βᾶρος γιά τίς οἰκοδομικές ἐργασίες ἔφερε ὁ Σεβασμ. Εἰρηναῖος.

Μέ τήν πολιτική ἀλλαγὴ τῆς 21^{ης} Ἀπριλίου 1967 προέκυψε τό δυσχερέστατο ἐρώτημα, κατά πόσον ἔπρεπε νά ἀρχίσει τῆ λειτουργία της ἡ Ἀκαδημία, μέ κίνδυνο, νά φθαρεῖ τό κύριον ἔργον της, δηλαδή ἡ καλλιέργεια τοῦ δ ι α λ ὀ γ ο υ ὑπό τήν πίεση τοῦ δικτατορικοῦ μ ο ν ο λ ὀ γ ο υ.

Ἐδῶ περίπου βρίσκονται οἱ ἀπαρχές τῆς οὐσιαστικῆς ἐπικοινωνίας μας μέ τόν Πατριάρχη καί γενικότερα μέ το Φανάρι. Τό ΤΙ τῆς Ἀκαδημίας, ΤΙ θέλουμε νά ἐπιδιώξουμε μέ αὐτό τό Ἴδρυμα καί ΤΙ μπορούμε νά κάνουμε ὑπό τίς νέες πολιτικές συνθήκες στή Χώρα ὑπῆρξε τό κύριο ἀντικείμενο συζήτησής μου μέ τόν Γέροντα Μητροπολίτη Χαλκηδόνος Μελίτωνα στην Ἀθήνα, κατά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τήν Κρήτη. Εἶχαμε ὀρίσει τῆ συνάντησή μας τήν Παρασκευή, 21η Ἀπριλίου 1967. Εἶπαμε ὅσα ὑπαγόρευε ἡ μοιραία ἐκείνη ἡμέρα καί συμφωνήσαμε νά συνεχισθεῖ ἡ συζήτηση σέ πρώτη εὐκαιρία στό Φανάρι.

Πέραν ὄλων αὐτῶν: Τί σημαντικόν ὀφείλει ἡ Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης στόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Ἀθιναγόρα; Πάρα πολλά!

Ὁδοδείκτης ὁ Ἀθιναγόρας

Δέν θά ἦταν, ὠστόσο, ἄστοχο να λεχθεῖ, ὅτι στήν πραγματικότητα ἡ προβληματική γιά τό ΤΙ τῆς Ἀκαδημίας, πού εἶχε τεθεῖ ἐξ ἀρχῆς ὡς πρῶτο ζητούμενο καί ἦταν ἀντικείμενο 4 Ἐκθέσεων μου, πού εἶχαν ὑποβληθεῖ στόν Ἐπίσκοπο καί σέ γερμανικές Ὑπηρεσίες, ἦταν ἓνα σύνολο προβληματισμῶν, στούς ὁποίους μετεῖχε, ὡσεὶ παρῶν καί προπορευόμενος ὁ Πατριάρχης Ἀθιναγόρας, Προσωπικά ὀφείλω νά ὀμολογήσω -καί τό πράττω σήμερα εὐχαρίστως-, ὅτι μέ τίς δικές του ὑψηπετεῖς ἀνατάσεις ἀναπτέρωνε τά χαμηλοφτερουγίσματα τῶν δικῶν μου ὀραματισμῶν.

Ἄς δοῦμε τό καίριο τοῦτο θέμα σαφέστερα.

Ὡς ἐκ περισσοῦ, νομίζω, πρέπει νά λεχθεῖ στό σημεῖον αὐτό, ὅτι ὁ ἀγῶνας γιά τή δημιουργία τῆς Ἀκαδημίας δέν ἀφοροῦσε μόνο στήν ἐξεύρεση τῶν χρημάτων γιά τόν ἀρχιτεκτονικό σχεδιασμό, τήν ἀνέγερση, τόν ἐξοπλισμό της καί τά πρῶτα ἔξοδα λειτουργίας της. Προηγήθηκε καί συνεχίσθηκε παράλληλα πρὸς αὐτόν τόν ἀγῶνα ἡ μελέτη γιά τή φύση καί τήν ἀποστολή τοῦ Ἰδρύματος καί γιά τόν προσφορότερο τρόπο ἐντελέστερης ἐκπλήρωσης τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς. Ἔπρεπε νά τεθοῦν ξεκάθαροι στόχοι. Νά ὀρισθοῦν προτεραιότητες. Νά μελετηθεῖ μέ κάθε λεπτομέρεια ὁ κατά περίπτωση ἐνδεδειγμένος τρόπος ἐφαρμογῆς. Νά ἀναζητηθοῦν συνεργάτες καί πλεῖστα ἄλλα. Πράγματα διόλου εὐκόλα γιά ἓνα ἔργο, πού δέν εἶχε νά μάθει κάτι ἀπό παρόμοιο του στόν ὀρθόδοξο χῶρο καί πού δέν ἔπρεπε νά εἶναι ἀπλή μίμηση ξένων προτύπων.

Μέ τόν Σεβασμ. Εἰρηναῖο, λοιπόν, τόν τότε Πρωτοσύγκελλον του καί νῦν Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης κ. Εἰρηναῖον καί μικρὸ ἀριθμὸ συνεργατῶν, ἀνταλλάσαμε ἀπόψεις προφορικά ἢ γραπτῶς γιά τά ζητήματα αὐτά. Καί ἦταν αὐτονόητη ἡ μετὰ πολλῆς προσοχῆς παρακολούθηση τοῦ ἐν γένει γίγνεσθαι στό Φανάρι, μέ τή δημιουργική ἔμπνευση καί τοὺς γενναίους δρασκεισμούς τοῦ Ἀθιναγόρα, πού ἔδιδαν σαφή καί ἀσφαλῆ ἀπάντηση σέ ἀρκετοὺς ἀπό τοὺς προβληματισμούς μας ἐκείνους.

Αυτά και πολύ περισσότερο ή πολυτρόπως εκδηλούμενη αγωνία και ο αγώνας του Πατριάρχη, που άτένιζε στα βάθη των πραγμάτων και των καιρών και μοχθοῦσε άκαταπαύστως

- για την ανακαίνιση και την ένότητα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως διαδηλώθηκε με ποικίλα Γράμματα και Μηνύματά του, με πορείες και δράσεις του, μάλιστα δέ με τις Πανορθόδοξες Διασκέψεις και τὰ συνακόλουθα σχετικά,

- ἡ πρωτοβουλία και μέριμνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πρὸς ἐνεργὸ συμμετοχὴ ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν και τῶν ἐν Εὐρώπῃ στὸ Συμβούλιο τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ἐπὶ ἀνανεωμένων παλαι-φάτων κανονικῶν και ἐκκλησιολογικῶν βάσεων ἀνάληψη νέων σχέσεων με τὴν Ἐκκλησία τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης και με ἄλλες χριστιανικὲς παραδόσεις,

- οἱ προσπάθειες για εἰρηνική συνύπαρξη τῶν θρησκευμάτων, για ὑπέρβαση προαιωνίων, ἀλλὰ και νεωτέρων φραγμάτων μεταξύ τῶν λαῶν, για τὴν εἰρήνη τοῦ σύμπαντος κόσμου, αὐτὰ, λέγω, και πολλά ἄλλα πνευματικά ἀθλήματα και τολμήματα τοῦ Πατριάρχου λειτούργησαν ὡς πραγματικός, φωτεινός ὁδοδείκτης για ὀρισμένους ἀπὸ τοὺς προγραμματισμούς και τὶς μετέπειτα δραστηριό-τητες τῆς Ἀκαδημίας.

Ἄλλωστε, προγραμματίζοντας τὴ φύση και τὴν ἀποστολή τοῦ Ἰδρύματος, πῶς μπορούσες νὰ ἀγνο-ήσεις τὴ φωνή, τὴν προτροπή, τὴν ἀξίωση τοῦ πρώτου τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅταν μάλιστα ἐκφράζεται εὐθέως σέ προσωπικό ἐπίπεδο;

Παράδειγμα: Εἶχε προχωρήσει ἡ ἀνέγερση τῆς Ἀκαδημίας, ὅταν ἔστειλα ἐπιστολή στὸν Πανα-γιώτατον. Δυστυχῶς δὲν βρέθηκε ἀντίγραφό της. Μποροῦμε ὅμως νὰ συμπεράνουμε τουλάχιστον τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης ἀπὸ τὴν ἀπάντηση τοῦ Πατριάρχου, με ἡμερομῆνία 4 Ἀπριλίου 1967. Ἐγραφε, μεταξύ ἄλλων:

«...εὐχαριστοῦμεν... ἰδιαίτερος διὰ τὴν ὑψηλὴν ἀντίληψιν ἐπὶ τῆς ἐνότητος τῶν Ἁγίων τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιῶν,...

Τὰ τελευταῖα μεγάλα Ἐκκλησιαστικά γεγονότα ἀποτελοῦσι κλεῖδας διὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Χριστιανικῆς ἐνότητος. Δημιουργοῦσι δυνατότητας πρακτικῶς ἀνεξαντλή-τους. Χαράττουσι κατὰ Προφητικόν τρόπον τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον Ἀνατολή και Δύσις ὀφείλουσι νὰ ἀκολουθήσωσι διὰ νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὴν ἔκκλησιν τοῦ Κυρίου, ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν κοινὴν πίστιν και συνείδησιν, ὅτι εἴμεθα μέλη τῆς αὐτῆς πίστεως και ὀπαδοὶ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἐπέπεσεν ἐπὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ φωτίζουσα τὰς διανοίας και θερμαίνουσα τὰς καρδίας αὐτῶν. Ἡ Οἰκουμενική Κίνησις προχωρεῖ και οὐδὲν δύναται ἀναστειλὰι αὐτὴν.

Ἐξ ἄλλου, διερχόμεθα ἡμέρας μεγάλας και πᾶς Ὁρθόδοξος Χριστιανός, και δὴ Θεολόγος, θεματοφύλαξ τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, βοηθεῖ τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ, ἥτις σήμερον ἀκούει τὴν ἄνωθεν φωνὴν ζητοῦσαν τάξιν Προφητῶν, και οὐ μόνον προβλεπόντων και προλε-γόντων τὰ μέλλοντα γενέσθαι ἀσφαλῶς, ἀλλὰ και θαρραλῶς προετοιμαζόντων τὴν ἔλευσιν αὐτῶν, ἐν χρόνῳ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Κυρίου.»

Ἐχοντας ὑπόψη ὅλα αὐτὰ και τὶς εὐλογίες που μᾶς διεβίβασε ὁ Πατριάρχης κατὰ τὰ Ἐγκαίνια τῆς Ἀκαδημίας με τὸν Ἀντιπρόσωπόν του Σεβασμ. πρώην (και πάλι μετέπειτα)

Αρχιεπίσκοπον Αυστραλίας Ίεζεκιήλ, μπορούμε να όμολογήσουμε εύγνωμόνως, ότι ό Οίκουμενικός Πατριάρχης Αθηνάγορας ύπήρξε πράγματι πολύτιμος όδοδείκτης προς βασικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες τής Ακαδημίας, ιδίως όσον άφορ ά στα διορθόδοξα και διαχριστιανικά ζητήματα. Αυτό κυρίως είναι που έπιτρέπει, άκριβέστερα έπιβάλλει στην Όρθόδοξο Ακαδημία μας άφ' ενός να σέβεται αναλόγως και διαπαντός τή μνήμη του και άφ' έτέρου να τηρεί τήν άπό τότε χαραχθείσα γραμμή πλεύσεως όσον άφορ ά στα ζητήματα αυτά, δηλαδή να άκολουθεί τήν έπ' αύτων των ζητημάτων γραμμή τής Μητρός Έκκλησίας, στα πλαίσια τής ιδιάζουσας άποστολής της, που είναι ή διασφάλιση του έλεύθερου και υπεύθυνου διαλόγου. Άλλωστε, ή σχέση του Ίδρύματος προς τον Οίκουμενικό Θρόνο και τον έκάστοτε Προκαθήμενον αύτου και τής όλης Όρθοδοξίας έχει όρισθεί σαφώς στην Πράξη συστάσεως τής Ακαδημίας και ουδείς ποτε θά θελήσει βεβαίως να άγνοήσει τά γεγραμμένα.

Τά προς τον Πατριάρχη Αθηνάγορα αισθήματά μας συνοψίζονται στο ΨΗΦΙΣΜΑ τής 7^{ης} Ίου-λίου 1972, μέ τήν άνάγνωση του όποιου θά ήθελα να κλείσω τό πρώτο και κύριο μέρος τής εισήγησής μου:

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Τό Διοικητικόν Συμβούλιον τής Όρθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης, πληροφορηθέν έν βαθυτάτη συγκινήσει τήν είς Κύριον έκδημίαν του Παναγιωτάτου Οίκουμενικού Πατριάρχου Κυροΰ Αθηνάγορα Α', όστις έβάστασεν καρτερικώς και γενναίως έν καιροΐς χαλεποΐς τον Σταυρόν τής πίστεως και του Γένους, έποίμανε στιβαρώς τήν Μεγάλην του Χριστου Έκκλησίαν και, ως Πρωθιεράρχης τής Όρθοδοξίας, έκοπίασεν μεγάλως και δημιουργικώς υπέρ τής ανακαινίσεως και ανασυντάξεως αύτης, ώστε να καταστή ή παρουσία και ή μαρτυρία αύτης ένεργός έν τω διαχριστιανικω διαλόγω τής άγάπης και έν τή ζωή και τή πορεία του συγχρόνου κόσμου, διά δέ τής πατρικής συμπαραστάσεως Αύτου συνέβαλε σημαντικώς είς τήν έδραιώσιν και τήν προκοπήν τής Όρθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης, άποφασίζει όπως:

1. Τηρηθῆ τό προσῆκον πένθος,
2. Αναρτηθῆ μεσίστιος ή σημαία έν τω Ίδρύματι μέχρι τής έπομένης άπό τής κηδείας αύτου,
3. Παραμείνη άνηρτημένη έν τῆ Ακαδημία ή εικών Αύτου έσαι,
- 4 Τελεσθῆ Μνημόσυνον και όργανωθῆ θεολογική Σύναξις, αφιερωμένη άποκλειστικώς είς τήν βαθυτέραν κατανόησιν τής προσωπικότητας και του έργου Αύτου,
5. Παρακολουθήση τήν έκφοράν Αύτου και καταθέση στέφανον ό Γεν. Διευθυντής τής Ακαδημίας και Όφφικίαλος του Οίκουμενικού Θρόνου,

6 Έκφραστούν συλλυπητήρια πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὴν Ἱερὰν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον Κρήτης, καὶ

7. Δημοσιευθῆ τὸ παρὸν διὰ τοῦ Τύπου.

Ἐν Γωνιά τῆ 7ῆ Ἰουλίου 1972

ΤΑΙΝΙΑ

Καὶ τώρα μιά σύντομη συνάντησή μας με τὸν Πατριάρχη στὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸ ὁποῖον αὐτὲς ἀκριβῶς τὶς ἡμέρες, με τὴν παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου ἐορτάζει, ὅπως καὶ ἡ Κρήτη, τὰ 100 χρόνια ἀπὸ τὴν ἐνσωμάτωσή του στὸν ἐθνικὸ κορμό.

Προηγουμένως δύο λόγια γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία στὴ γερμανικὴ Τηλεόραση.

Τὸ 1962 ἰδρύθηκε ὁ μεγάλος κρατικὸς τηλεοπτικὸς σταθμὸς Zweites Deutsches Fernsehen (ZDF), δηλαδή ἡ 2^η Γερμ. Τηλεόραση, με ἔδρα τὸ Μάιντς. Πρῶτος Γεν. Διευθυντὴς ἐκλέχθηκε ὁ Karl Holzamer, Καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ MAINZ. Στὸ Ἄνωτερο Σεμινάριο Φιλοσοφίας ποὺ διηύθυνε, εἶχαμε ἐπιτύχει νὰ ἐγγραφοῦμε 17 σπουδαστὲς ἀπὸ τὴ Γερμανία καὶ ἄλλες χώρες.

Ήρθε ο Καθηγητής για τελευταία συνεδρία και αποχαιρετισμό. Η συγκίνηση μεγάλη. Μας λέγει: *Θά ήθελα νά μέ συνοδεύσετε στό νέο μου Γραφείο...* Περπατήσαμε ως κάτω στην πόλη, όπου ήταν τα πρώτα Γραφεία της νεοσύστατης Τηλεόρασης. Καθώς συζητούσαμε γύρω του ὄρθιοι, διακόπτει απότομα τή συζήτηση και λέγει: *Γιά μιά στιγμή: Δέν ἔχω ἀκόμη κανένα συνεργάτη· δέν ἔρχεσθε σεις, νά ἀποτελέσετε τό πρώτο ἐπιτελεῖο μου;* Κοίταξε γύρω γύρω και ἄρχισε νά μοιράζει ὄφθικια. Ήρθε ἡ σειρά μου. Λέγει: Ἐσύ εἶσαι Ὁρθόδοξος - ἀρμοδιότητά σου εἶναι ὁ ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ! Ἔτσι ἀπλά, αὐθόρμητα, ἀνεπαίσθητα θά ἔλεγε κανείς, ἄνοιξε γιά τήν Ὁρθοδοξία ἕνα μεγάλο τηλεοπτικό παράθυρο.

Μέ τή νέα αὐτή ιδιότητα τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Συμβούλου μίλησα μερικές φορές ἀπό τόν τηλεοπτικό αὐτό Σταθμό γιά διορθόδοξα και οἰκουμενικά θέματα. Χάρη στην ἴδια ιδιότητα εἰσηγήθηκα, καλύψαμε και προβλήθηκαν ἱστορικά γεγονότα, ὅπως ἡ ἀπόδοση τῆς Κάρας τοῦ Ἀπ. Ἀνδρέα στην Ἐκκλησία τῆς Πάτρας, ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψη στή Ρόδο (1-15 Νοεμβρίου 1964) κ.ἄ. Κορυφαῖο γεγονός τότε ἦταν βέβαια ἡ συνάντηση Πάπα και Πατριάρχη στά Ἱεροσόλυμα.

Χιλιετηρίδα τοῦ Ἀγ. Ὁρους

Στά ἐξαιρέτα οἰκουμενικά συμβάντα τῶν χρόνων ἐκείνων ἐξέχουσα θέση ἐπρόκειτο νά καταλάβει ἡ Χιλιετηρίδα τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Στό Μήνυμά του τήν Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας τοῦ 1963, μέ τό ὁποῖον ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας ἐκήρυξε τήν ἔναρξη τοῦ ἑορτασμοῦ, προέβλεπεν ἐπέλπιδι πώς ἡ χιλιετηρίδα θά ἀποτελέσει γιά κάθε ἀγωνιζόμενο χριστιανό *«κλήσιν εἰς στροφήν πρὸς ἑαυτόν και ψυχικήν περισυλλογήν, εἰς ἀφοσίωσιν πρὸς τόν Θεόν και τόν νόμον τοῦ Θεοῦ, εἰς ἀνασύνδεσιν ἐν τῇ πίστει και τῇ ἀγάπῃ τῶν φύσει συγγενῶν και οἰκείων, εἰς ἄρσιν τῆς λυπηρᾶς διαιρέσεως, δι' ἣν βλασφημεῖται τό πανάγιον τοῦ Κυρίου ὄνομα ἐν τοῖς ἔθνεσι.»*

Εἰσηγήθηκα λοιπόν ἀρμοδίως, ὅτι ὁ μέγας Τηλεοπτικός Σταθμός τῆς Γερμανίας δέν μπορούσε νά ἀντιπαρέλθει ἕνα τέτοιο ἱστορικό γεγονός.

Ὅταν ὅμως φθάσαμε στην Ἀθήνα τόν Ἰούνιο τοῦ 1963 μέ τό συνεργεῖο τῆς τηλεόρασης, πληροφορηθήκαμε ὅτι ἡ Ἰ. Κοινότητα τοῦ Ἀγ. Ὁρους δέν ἐπιτρέπει τηλεοπτικές λήψεις. Ἀπελπιστική ἡ ἀμηχανία μας! Ἀπευθύνθηκα στόν μακαριστό Ἀθηναγόρα και ὁ δρόμος ἄνοιξε πάραυτα.

Στήν ταινία πού ἐτοιμάσαμε δόθηκε ὁ τίτλος: *TAUSEND JAHRE ATHOS - Χίλια χρόνια Ἄθως*. Περιλαμβάνει ἐπιλεκτικά στιγμιότυπα και ἐρμηνευτικά σχόλια γιά τόν ἑορτασμό, πληροφορίες γιά τήν Ἱστορία τοῦ Ἀγ. Ὁρους, τήν ὀργάνωση, τή ζωή, τήν πνευματικότητα και τήν ἐν γένει ἰδιοπρο-σωπία τῆς μοναστικῆς ἀδελφότητος, καθὼς και στιγμιότυπα ἀπό ἰ. Μονές πού ἐπισκεφθήκαμε, συνοδεύοντες τόν Πατριάρχη Ρουμανίας Ἰουστινιανό. Τό τεκμήριο αὐτό, πού, ὡς μοναδικό, θεωρεῖται ἀνεκτίμητης ἱστορικῆς ἀξίας, προβλήθηκε στή Γερμανία δύο φορές. Προβλήθηκε και ἄλλοῦ. Προκάλεσε θαυμασμό γιά τά γενόμενα στίς τελετές. Ἔδωσε ὅμως ἀφορμή και γιά δυσάρεστα.

Δύο συμβάντα: Ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων Γερμανός ἤθελε νά δεῖ τήν ταινία. Εἶδοποίησα ὅτι ἐπιστρέφοντας ὀδικῶς στην Ἑλλάδα, θά μπορούσα νά σταματήσω πρὸς τοῦτο στό Βελιγράδι στίς 11. Ἀπριλίου 1964. Σέ μεγάλη αἴθουσα εἶχαν συγκεντρωθεῖ ἀργά τό ἀπόγευμα ὁ Πατριάρχης, τά μέλη τῆς Ἰ. Συνόδου και ἄλλοι πολλοί. Τόν καιρό

έκεινο έλεγαν πώς υπήρχε κάποια ψυχρότητα μεταξύ Βελιγραδίου και Κωνσταντινουπόλεως. Αρχίζει ή προβολή. Έμφανίζεται ο Άθιναγόρας με τό επιβλητικό παράστημά του. Ο Πατριάρχης τών Σέρβων πετά-γεται όρθιος σαν από έλατήριο. Άμέσως τόν ακολουθοϋν οί πολλοί. Τρόμαξα, νομίζοντας πώς ήταν κίνηση άποστροφής. Η καρδιά μου όμως έπανήλθε στους ρυθμούς της, καθώς είδα τόν Πατριάρχη νά κάνει βαθιά υπόκλιση σχεδόν ως κάτω στο δάπεδο, και τούς άλλους νά τόν μιμοϋνται.

Αυτός ήταν ο Άθιναγόρας! Δέν λησμονοϋνται τέτοια βιώματα τής ενότητας τών Όρθοδόξων.

Δεϋτερον, τό άποτρόπαιον: Στο Άγιον Όρος μοϋ είχε ζητήσει ο Πατριάρχης νά στείλω στην Πόλη ένα αντίγραφο τής ταινίας. Έστειλα. Προβλήθηκε σε διάφορες ένορίες και σχολεία. Δυστυχώς οί Τοϋρκοι διέστρεψαν και συκοφάν-τησαν τήν ταινία. Προπαγανδίζει, έλεγαν, μέσα στην Πόλη τή δόξα τοϋ Βυζαντίου και τή Μεγάλη Ίδέα. Και άρχισαν τά γνωστά έναντίον τοϋ Πατριαρχείου.

Διαμαρτυρήθηκα τότε έντονα στο Ύπ. Έξωτερικών τής Γερμανίας, έπισημαίνοντας ότι αυτή είναι γερμανική ταινία και έπομένως, αν είχαν κάποιες ένστάσεις οί Τοϋρκοι, αυτές άφοροϋσαν στή Γερμανία και σε κανέναν άλλον. Ζήτησα παρέμβαση και τής Τηλεόρασης. Πράγματι, έγιναν τά αναγκαία και οί διώξεις με έπίκληση τήν ταινία σταμάτησαν.

Όμως ένα από τά κακά είχε δυστυχώς συντελεσθει: Τήν 21η Άπριλίου 1964 άπελάθηκαν ο Πρωτοσύγκελος τοϋ Πατριαρχείου Μητροπολίτης Σελευκειάς Αίμιλιανός και ο Μητροπολίτης Φιλαδελφείας Ίάκωβος. Νομίζω ότι ταλαιπωρήθηκαν και άλλοι άνθρωποι τότε. Όσον άφορā στον Ίάκωβον: Άκολουθήσαν γεγονότα, πού εύκολα μποροϋν νά παρασύρουν σε πιθανώς αύθαιρετους συνειρμούς και συσχετισμούς με τήν ταινία: Ο Ίάκωβος έκλέχθηκε Μητροπολίτης Γερμανίας, σκοτώθηκε σε τροχαίο άτύχημα, τόν διαδέχθηκε ο δικός μας Έπίσκοπος Ειρηναίος!

Στην Ί. Μονή τής Μεγ. Λαύρας
(άριστερά ο Άλέξ. Παπαδερός)

Καιρός όμως νά πāμε στο Άγιον Όρος. Δυστυχώς ο χρόνος έπιτρέπει νά δεΐτε μόνο λίγα άποσπάσματα.

